

Opevněný kostel v Tasově u Velkého Meziříčí

Josef Unger

V ohradní zdi bývalého hřbitova a kostela sv. Petra a Pavla v Tasově (okr. Žďár nad Sázavou) byl před časem odkryt gotický portál široký 230 cm, za nímž se jevil recentní zásyp sestávající ze sutě a lidských kostí (obr. 1). Podle pamětníků bývala za portálem prostora, která byla po druhé světové válce zasypána. Na základě upozornění Římskokatolické fary v Tasově (P. Pavel Kryl) o plánovaném odtěžení recentního zásypu prostoru za portálem, byla celá akce sledována a dokumentována. Postup prací byl fotograficky, kresebně a písemně dokumentován.

Tasov. Portál od severovýchodu (foto J. Unger).

Postupně byla vyklížena celá zasypaná prostora se zásypem obsahujícím suť, lidské ostatky ze hřbitova a předměty z první poloviny 20. století. Celkově se podařilo zjistit, že na známý portál navazuje prostora o rozměrech 280-320 x 360 cm, vzniklá ve dvou fázích (obr. 2). V první fázi na ohradní zeď navázaly bez spáry dvě kolmé zídky směřující do vnitřku opevněného areálu, takže vytvořily tzv. klešťovou bránu. V druhé fázi byla na vnitřní straně připojena zeď s druhým portálem, která prostor uzavřela a nad ní mohla vzniknout zvonice. V další stavební fázi, patrně po odstranění zvonice, došlo k zazdění vnitřního portálu, za nímž vzniklo souvrství dokumentující postupné zanášení terénu.

Na základě současného stavu poznání můžeme historii církevních staveb na tomto místě v Tasově popsat následovně: V první polovině 13. století si šlechtická rodina, píšící se od roku 1233 podle Tasova, vybudovala na nevýrazné ostrožně dvorec s vlastnickým kostelem – rotundou. Po určité době, nejspíše kolem poloviny 13. století, byla rotunda nahrazena kostelem s pravoúhlým kněžištěm a obdélnou lodí. Zdivo této stavby je do značné míry dochováno ve zdivu dnešní fary včetně zazděného portálu na jižní straně a zazděných oken na jižní i severní straně, které svědčí o tom, že výška kostela byla větší než dnešní fara. Na severní straně byla ke kněžišti připojena sakristie, jejíž

půdorys se nepodařilo zjistit. Později došlo na jižní straně kněžiště raně gotického kostela k vybudování přístavku, z něhož byla prozkoumána jen část, protože byl porušen jednak novověkou přístavbou k faře a také velkým septikem. V suterénu tohoto přístavku stál oltář a byli zde pohřbeni dva jedinci mužského pohlaví. Jednalo se zřejmě o nejméně dvoupodlažní pohřební kapli vybavenou oltářem.¹⁾ Zřejmě někdy mezi léty 1353-1371²⁾ již ani zvětšený kostel nevyhovoval a v souvislosti se sídlem rozsáhlého děkanátu, došlo ve vzdálenosti několika desítek metrů k vybudování nového vrcholně gotického kostela, který duchovním potřebám slouží v pozměněné podobě dodnes. Původní kostel byl ve 14. století opuštěn a jako pustý se připomíná v letech 1551 a 1561. K dalším úpravám došlo až ve třicátých letech 18. století v souvislosti s přestavbou na faru.

Tasov. Odkryté zbytky věže od jihu (foto J. Unger).

Tasov na leteckém snímku. Vpravo nahoře areál původního kostela a potom fary, vlevo dole areál opevněného kostela (<http://www.mapy.cz>).

Někdy v druhé polovině 15. století byl nový kostel obehnán hradbou s průjezdnou bránou na severovýchodní straně. Později byla průjezdná brána uzavřena i na jihozápadní straně a nad ní vyzdvihli zvonici se zvony datovanými léty 1483 a 1555. Záměr opatřit zvonici hodinami roku 1594 si zřejmě vyžádal zvýšení celé stavby. Její existence

se třemi zvony je doložena vizitačním protokolem velkomeziříčského děkanství z roku 1662, v němž se doslova uvádí: „In Campanili ad Primam Ecclesiam [sv. Petra a Pavla] situato, qui locus Capella quondam per hibetur fuisse S. Georgii, tres campanae non benedictae sunt.“³⁾ K zániku zvonice došlo zřejmě v letech 1728-1730 v souvislosti s budováním nové barokní věže, do níž byly zvony přemístěny.⁴⁾ Původní opevnění ztrácelo význam, i když současná ohradní zeď kostela je z větší části respektuje. V současnosti se hledá vhodný způsob zabezpečení a využití této památky, svědčící o tom, že kromě blízkých

známých opevněných kostelů ve Velké Bíteši a Osově Bitýšce⁵⁾ stával opevněný kostel také v Tasově.

Poznámky: 1) Unger, J.: Výsledky archeologického výzkumu u současné fary v Tasově (okr. Žďár nad Sázavou), *Pravěk Nová řada* 21/2013, s. 269-316. 2) Jokeš, P.: Farní organizace na středověké západní Moravě. Brno 2011, s. 95. 3) Zemský archiv Opava, pracoviště Olomouc, sign. B 12, karton 669. 4) Kuča, K.: České, moravské a slezské zvonice. Praha 1995, s. 271. 5) Citace v pozn. 4, s. 266, 273.

Drobnosti, dodatky, opravy, informace, zajímavosti, ohlasy

Tvrziště Korytany – Rybník

Petr Rožmberský

Jméno vsi Korytany (okr. Domažlice) vysvětlují jazykovědci poněkud kostrbatě. Původně se měla jmenovat Korutany a měli zde být usazení osadníci ze země Korutan, Korutanci. Novější tvar jména měl vzniknout spojením se slovem koryto a po poněmčení přeložen jako struha, žlab – die Rinne, die Rille – ve jméno Rindl.¹⁾ Ves Korytany/Rindl, v Pivoňských horách zanikla po roce 1955,²⁾ podobně jako Mladé Korytany (Junggrindl). Byla vzdálena od Mutěňína cca 4,5 km vzdušnou čarou na jihozápad a Mutěňín od Domažlic přes 17 km na severozápad.

O Korytanech se zmiňuje již August Sedláček. Připomíná, že roku 1589 byla učiněna smlouva „o rybník na Království slove nad tvrzištěm pode vsí Korytany“. Obě smluvní strany rybník předtím zřídily na rozhraní svých pozemků a smlouvou přecházela od majetku Domažlických. Jak se zaniklá tvrz jmenovala, nevěděli.³⁾

Anonymní autor hesla Korytany – tvrz otištěného v roce 1985 v Hradech nakladatelství Svoboda tvrdí, že ves Korytany vznikla nejpozději v 16. století a patřila k domažlickému hradu a spolu s ním domažlické obci. Počátky korytanské tvrže jsou neznámé a dozvídáme se o ní až ze smlouvy z roku 1589 o rybník. Rybník se rozkládal u pozdější vsi Rybník „nad tvrzištěm pode vsí Korytany“. O vsi se této smlouvě mluví jako o „docela pusté a opuštěné“. Dále tvrdí, že Domažličtí ves i tvrz nově vystavěli, ale ztratili je při pobělohorských konfiskacích – v červenci 1623 prodala královská komora ves a tvrz Korytany s poplužním dvorem za 3530 kop míšeňských grošů Janovi staršímu z Vidršperka. Avšak už v září téhož roku byl prodej zrušen a Korytany získal za tutéž sumu držitel domažlického hradu Volf Vilém Lamingen. V polovině 17. století byly Korytany součástí statku Ostrov a od konce 18. století náležely k poběžovickému panství.⁴⁾

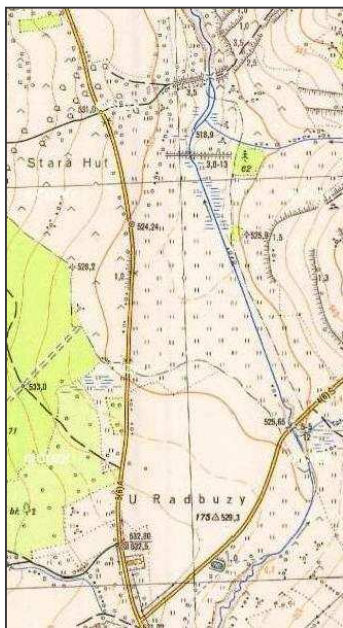
Encyklopedie českých tvrzí z roku 2000 tvrz Korytany nezná⁵⁾ a poslední encyklopedické dílo o panských sídlech západních Čech uvádí pod heslem Korytany – tvrz, že v roce 1589 je v blízkosti opuštěné vsi připomínáno v pramenech tvrziště, jehož lokalizace je neznámá.⁶⁾

Došlo však k několika omylům. Nejprve uvedeme znění smlouvy z roku 1589: „Mezi urozeným a statečným rytířem panem Janem nejstarším Vidršpergarem z Vidršpergu na Mutěňíně a Zahořanech z jedné, a purkmistrem a radou, staršími obecními i na místě vsí obce města Domažlic, z strany druhé stala se jest smlouva celá dobrovolná a dokonalá, a to taková: Jakož jest mezi týmiž stranami před některým létem nedávno na společný náklad proti jistému a vymíněnému užívání rybník na Království slove nad tvrzištěm pode vsí Korytany, kdež obec domažlická podle majestátu Jeho Milosti císařské, v držení a užívání do jistých let zůstává, udělán byl, a již učinivši společných nákladů obě strany účet, k nasazení přijíti měl. Však že žádnému lépeji a příjemněji toho Království i se vším k němu příslušenstvím užívati na ten čas se trefiti nemůže, jako Domažlickým, kteříž též dotčené milosti od Jeho Milosti císařské dosáhli. Protož za týž náklad od pana Vidr-

špergara na týž rybník vynaložený, od něhož on, jako i od toho stavení a místa, na kterémž byl před lety za frystuňku chodovského pod týmiž rybníkem nějakou pilu vyzdvihl, žádného sobě tu dědicům a budoucím svým práva a spravedlnosti nepozůstavujíc, nyní i na časy věčné upouští, oni purkmistr a rada, starší obecní i na místě vsí obce téhož města nadepsaného, zase témuž pánu dědictví své ve vsi Zahořanech...“ – dále je podrobně vyčteno, jaké pozemky v Zahořanech a jejich okolí Domažličtí Vidršperkarovi postupují. Navíc mu ještě za jeho náklady na rybník přidali třicet kop míšeňských grošů. Smlouvu zpečetili urození svědci z okolí. „Stalo se na Zahořanech v úterý po neděli provodní, léta od narození Syna božího tisícího pětistého osmdesátého devátého.“⁷⁾ Vidršperkar držel nejen statek Mutěňín, ale i statek Zahořany, ležící od Domažlic necelých 6 km východojihoovýchodně. Uvedené statky byly od sebe značně vzdálené.

V Bílkových Konfiskacích je uvedeno, že domažlická obec vystavěla s císařským povolením v lesích na Království (aby se Němci do lesů a mezi českých nepotahovali – tj. aby území nepřípadlo k Bavorsku či Falci) několik vesnic, mimo jiné také ves Korytany a ves u rybníka, řečenou Podkorytany, v jejichž držení zůstávala do roku 1621, kdy si ji (a ostatní vsi na Království) přisvojoval Volf Vilém Lamingen z Albenreutu, jemuž byly zastaveny chodské vsi (roku 1630 mu pak byly dědičně prodány). Roku 1623 byly Korytany s poplužním dvorem a vsí Podkorytany nakrátko prodány k Mutěňínu, ale brzy nato Volfovi Vilémovi Lamingenovi.⁸⁾

Z kupní smlouvy Jana staršího Vidršperkara z července 1623 můžeme uvést následující: „... ves Korytany při Českém lese ležící, s rybníkem a potůčkem, s lidmi osedlými i neosedlými aneb z těch gruntův zběhlými, vdovami, sirotky, i spravedlnostmi jich a sumou se vším a všelijakým k též vsi příslušenstvím, a kde lesů těch pana Jana staršího Wideršperkara na Mutěňíně, od kterýchžto gruntů jdouc k polednímu, na lovy, stráně, grunty panství hostouňského ke vsi Šidlákovu se stýkají. Potomně dále s grunty kláštera pivoňského až k cestě, která jde ode vsi klášterské Sezemína ven do Falcu, tam se začíná les k též vsi přiležitý, od té cesty sezemínské, od gruntů a lesů klášterských až na hranice a pomezí falcké, k nějakému velikému dřevu jilmu, a odtud až k dubovému sloupu, kteréžto místo slove Fux. Od téhož sloupu dubového jdou hranice Království českého zase po pravé straně na horu až zase k gruntu nadepsaného pana Jana staršího Wideršperkara. I se vsí zvůli, tak a v témž plném právě, v těch mezích a hranicích, v němžto nadepsané dědictví od starodávna záleží, tak jakž jsou toho všeho někdy purkmistr a rada zástavou město Domažlice v držení a užívání byli a nyní to pro své proti J.M.C. přečiněním potratili (i také jakž toho sám J.M.C. v držení a užívání vjíti ráčil) měli, nic ovšem nevymínujíc, žádného práva ani které zvláštnosti tu JMC a královské a dědicům a budoucím jim J.M. potomním králům českým, ovšem pak jim Domažlickým ani žádnému jinému člověku na tom na všem dále a více nepozůstavujíc (kromě hor zlatých aneb stříbrných, kdyby se budoucně na týchž gruntech vynášly, pozůstavovati ráčí), a to svrchu psanému panu Janu staršímu Wideršpergarovi, dědicům

Prostor severně od vsi Rybník s hrází zaniklého rybníčku u Staré Hutě (ZM 1 : 10 000).

a budoucím jeho, za sumu tři tisíce pět set třiceti kop čtyřiceti dva groše míšeňské, k jmění, držení, dědičnému vládnutí a užívání, s tím se vším, jakožto již s svým vlastním, dědičným a svobodným užíváním, jak co se koliv téměř panu Janovi staršímu Wideršperkarovi, dědicům a budoucím jeho kdy líbiti bude, kteroužto ves nadepsanou se vším a všelijakým příslušenstvím, tímto níže psaným způsobem k svému zaplacení přijíti má...“⁹⁾

Je možné dodat, že v berní rule (k roku 1654) jsou Korytany s 11 sel-skými (z toho 2 byly pusté), 2 chalupnickými usedlosti součástí statku Ostrov Adama Vidršperkara; vsi Podkorytany nebo Rybník

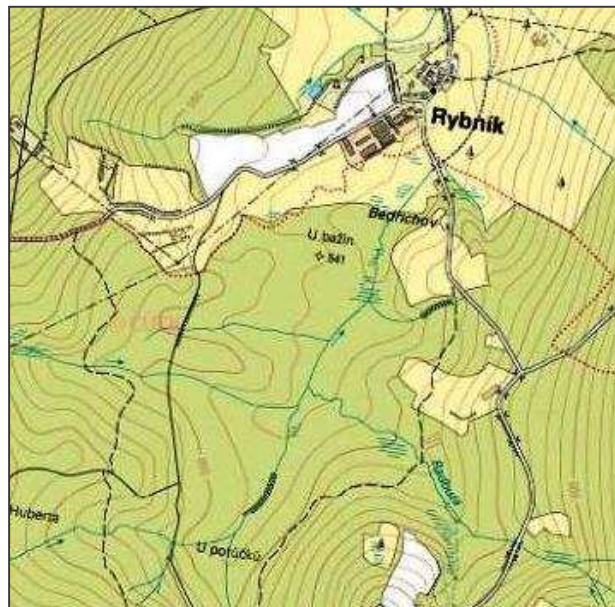
v berní rule nenacházíme.¹⁰⁾

Po shrnutí dosavadních poznatků je třeba odstranit omyly. Ves Korytany není ve smlouvě o rybník z roku 1589 označena jako pustá a nepatřila k domážlickému hradu, k němuž náležely jen chodské vsi.¹¹⁾ Také nové vystavění tvrže Domažlickými nepřipadá v úvahu. Tvrz či poplužní dvůr v Korytanech ani ves Podkorytany nejsou ve smlouvě z roku 1623 zmíněny. Na přelomu 16. a 17. století byli Korytanští povinni robotou k domážlickému dvoru ve Ždánově,¹²⁾ vzdáleném 13 km vzdušnou čarou. To by mohlo být důvodem k výstavbě poplužního dvora v Korytanech, ale zatím o něm mimo Bílkova tvrzení nebyly zjištěny žádné informace; o vsi Podkorytanech se uvádí, že je připomínána roku 1621, v roce 1630 jen jako „chalupy u rybníka“, potom Wayer-Rybník.¹³⁾

Posléze byl rybník pod Korytany vysušen a vznikla ves Wayer (der Weiher – chovný rybník), dnes ves Rybník, cca 1,7 km od bývalých Korytan na západojihozápad. Müllerova mapa z roku 1720 již ukazuje vsi Korytany a Wayer, další historické mapy (I. vojenské mapování 1764-1768, císařský otisk mapy stabilního katastru 1838) zaznamenaly Korytany jako ves s roubenými usedlostmi pravidelně situovanými po obou stranách rozšířené cesty – návsí; žádná z usedlostí nejeví známky bývalého panského dvora. Ve vsi Rybník byl u kaple usazen poustevník, doložený roku 1742.¹⁴⁾

August Sedláček říká, že rybník byl na místě vsi Wayer, a po-něvadž byl nad tvrzištěm, mělo by se tvrziště nacházet někde pod hrází směrem ke Staré hutě, na pozemcích, patřících tehdy k Mutěninu.¹⁵⁾ Už v roce 1573 vyčítali přimdeční poddaní zástavnímu pánu Jindřichovi ze Švamberka na Přimdě, že lesy patřící k Čechám hubí třemi sklárny. Sklárný zvaný Švanaprykl [tj. Mostek] zřídili a spravovali skláři Schürerové (Stará huť a Nová huť, sestávající z huti hořejší a dolejší), ale při založení Staré huti Švamberk zabral kus lesa z Království, které drželi Domažličtí. Novou huť koupil roku 1596 Pavel Schürer a roku 1601 přikoupil i Starou huť s chalupami při ní vystavěnými, s lukami, pastvinami, mlýnem, pilou, potokem, rybníčky a s lesem Železná hora, což prodal ještě téhož roku Janu mladšímu Vidršperkarovi na Mutěnině.¹⁶⁾

Na mapě z 20. století najdeme před bývalou Starou Hutí na Radbuze příčný rovný útvar, který je bezesporu starou hrází.¹⁷⁾ Nejspíše však nepůjde o hráz jistě velkého rybníka, zřízeného Domažlickými společně s Vidršperkárem, který dal jméno vsi Rybník; na josefském vojenském mapování (1764-1768) je zde

Ves Rybník na současné mapě. Velký rybník se asi nacházel jihoji-hozápadně od vsi (<http://www.mapy.cz>).

totíž existující nevelký rybník.¹⁸⁾ Jistě mohutnou hráz velkého vysušeného rybníka však historické mapy nezaznamenaly.

Na císařském otisku mapy stabilního katastru z roku 1838 je nedaleko na jih od vsi Rybník při Radbuze umístěno pomístní jméno Die Seeg,¹⁹⁾ tedy pila. Historické mapy ji nezaznamenávají, ale hovoří o ní výše uvedená smlouva z roku 1589, kdy se nalézala pod rybníkem. Potom by se tedy rybník rozléval jižně od vsi Rybník, mezi Pivoňskými a Medvědími horami, kde se údolí Radbuze rozšiřuje a kde přibírá několik potoků. Dnes je bažinaté území zalesněno. Tvrziště by se v tom případě nacházelo někde na místě vsi Rybníka. Tato starší a neznámá vrstva osídlení by se mohla projevit nálezem keramiky starší než 16. století.

Ještě jeden omyl je třeba napravit. V roce 1991 bylo napsáno, že staré tvrziště nad rybníkem pode vsí Korytany musíme hledat v Podkorytanech (zřejmě pozdější Jungrindl) a nově vystavěnou tvrž přímo v Korytanech.²⁰⁾ Podkorytany však nejsou pozdějším Jungringlem (Mladými Korytany), které se nacházely asi 2,75 km jižně od Korytan (cca 650 m m. m.) ve výšce 720 – 730 m n. m. a vznikly patrně až počátkem 19. století – v matrikách jsou připomínány až od roku 1806.²¹⁾

Poznámky: 1) Profous, A.: Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny II. Praha 1949, s. 313-315. 2) Bělohávek, M. a kolektiv: Hrad, zámek a tvrž v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV. Praha 1985, s. 155. 3) Sedláček, A.: Hrad, zámek a tvrž Království českého IX. Praha 1893, s. 92. 4) Citace v pozn. 2. 5) Kolektiv: Encyklopedie českých tvrží II. Praha 2000. 6) Karel, T. – Krčmář, L.: Panská sídla Západních Čech – Plzeňsko. České Budějovice 2006, s. 104. 7) Státní okresní archiv Domažlice, fond č. 101 – Archiv města Domažlice, sign. L39. 8) Bílek, T. V. (ed.): Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 II. Praha 1883, s. 1056-1058. 9) Národní archiv v Praze, fond Desky zemské větší, č. knihy 292, fol. A 1-2v. 10) Doskočil, K. (ed.): Berní rula 2 – popis Čech r. 1654 I. Praha 1953, s. 478. 11) Citace v pozn. 8. 12) Vančura, J.: Dějiny někdejšího královského města Klatovy. Klatovy 1928-29, s. 670. 13) Frýda, P.: Rybník – kostel sv. Anny. Dostupné na <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1442211> [5. 4. 2014]. 14) Rožmberský, P. – Krčmář, L.: Poustevníci, poustevny a pouště v Plzeňském kraji. Domažlice 2014, s. 84-85. 15) Citace v pozn. 3. 16) Mareš, F.: České sklo. Praha 1893, s. 17. 17) <http://archivnimapy.cuzk.cz> – 1 : 10 000. 18) <http://oldmaps.geolab.cz>. 19) <http://archivnimapy.cuzk.cz>. 20) Rožmberský, P.: Taje Českého lesa, Hláška II/1991, s. 32. 21) Státní oblastní archiv v Plzni, fond SM, matrika fary Pivoň, kniha 4.

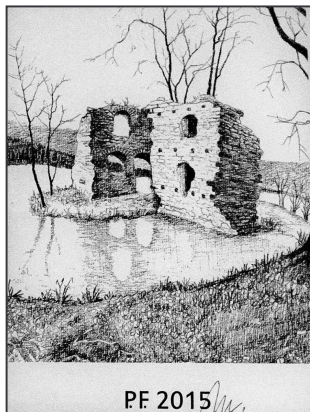
Péefka 2015 – tvrz v Koutech

Milan Zikmund

Při záměru zhotovit foto pro úvodní stranu kalendáře se členové zlínské pobočky KASu vypravili do Středočeského kraje, bohatého svými památkami. Hledali vodní tvrz u Votic, což se jim povedlo celkem brzy – stačila jediná otázka, položená místní obyvatelce.

Pozůstatky tvrze Kouty stojí na katastru stejnojmenné vsi, asi 3 km jižně od Votic (okr. Benešov). Nalézají se na západním okraji vesnice na ostrůvku v bývalém rybníku (příkopu). Jejich podrobný popis podává August Sedláček.¹⁾

Vladykové držící Kouty jsou známi od roku 1368. Byli to především Vejthákové z Křečovic, z nichž Jarohněv držel koutskou tvrz asi od roku 1520. Jeho synové Oldřich a Svatomír se o Kouty roku 1546 rozdělili. Jedna polovina tvrze obsahovala Starý dům a část

Nového domu, druhá dům Hostinici a část Nového domu. Parkán a most zůstaly společné. Po roce 1606 byla tvrz Kouty připojena k sousednímu Smilkovu, ztratila rezidenční funkci a zpusťla.²⁾

Tvrz byla v době své existence několikrát přestavována a posléze v 19. století pobořena. Ostrůvek, na němž se nacházela, má rozměry cca 20 x 30 m. Zdivo dochované do výše patra náleží přestavbám z druhé etapy existence tvrze, jejíž počátek lze klást nejspíše na konec 14.

století a průběh až do konce 15. století. Jeden z objektů tvrze byla nejspíše vstupní věž. Od počátku se jednalo o typ tvrze s obvodovou zástavbou.³⁾

Poznámky: 1) Sedláček, A.: Hrady, zámky a tvrze Království českého XV. Praha 1926, s. 294-295. 2) Sedláček, A.: s. 295-296. 3) Kolektiv: Encyklopedie českých tvrzí II. Praha 2000, s. 329.

Hrady a zámky na pražské výstavě

Jiří Světlík

Národní památkový ústav a Správa Pražského hradu uspořádaly v období od poloviny prosince 2014 do poloviny března 2015 v jízdárně Pražského hradu rozsáhlou výstavu pod názvem Hrady a zámky objevené a opěvované.

Poprvé tak byly na jednom místě soustředěny ty nejcennější památky z českých hradů a zámků. Jejich prostřednictvím výstava ukázala hrady a zámky jako svědky tisícileté české historie. Nejen jako strážce největších pokladů, ale také dominanty krajiny, každou generaci znovu objevené a opěvované nejen básnickými dýly, ale i hudbou. A tu si mohli návštěvníci poslechnout na několika místech výstavy ze sluchátek.

Expozice byla rozdělena do deseti tematických oddílů, které však nebyly od sebe příliš odděleny, takže obrazy kněžny Libuše a praotců Čecha a Lecha byly sice v prvních prostorách, ale návštěvníka hned za skleněným vchodem ohromila vstupní vrata hradu Karlštejna. Mohutná, 2,7 m široká a 3,8 m vysoká roubená konstrukce, pobitá ručně tepaným plechem zpevněným křížem položenými železnými pásy, s postranními dvířky pro pěší, pochází z roku 1350. Byla demontována až při restaurování hradu architektem Mockerem v 90. letech 19. století, tedy po více než 600 letech služby.

V úvodní části výstavy byly stručně vysvětleny druhy hradů na našem území, ale samotnou kastelologii se expozice přímo nezabývá. Jako badatel v kastelologii byl představen jen August Sedláček, ale zcela opomenuti byli např. Heber, Menclová, Durdík a další.

Ve volném prostoru v úvodní části stála tepaná renesanční mříž studny ze 3. nádvoří zámku v Jindřichově Hradci (okolo roku 1600), kůň v brnění i s obrněným jezdce a modrý osobní automo-

bil Karla VI. ze Schwarzenbergu, který pak Karel VII. daroval Národnímu technickému muzeu.

Na stěně byla upevněna celá řada kamenných erbů zemí, jimž vládl Václav IV., původně umístěná na bráně hradu Točnicku. Zaujala rovněž volně stojící mohutná, 2,5 m vysoká pískovcová socha alegorie Pýchy Matyáše B. Brauna z galerie soch před špitálem v Kuksu.

Další stovky exponátů ve vitrínách, palné i sečné zbraně, prachovnice, šestiboké dlaždice z Vyšehradu, daguerotypie rodiny místodržícího Chotka, předměty z archeologického výzkumu Manského domu na Krivoklátě (autor T. Durdík není uveden!). A spousty obrazů na stěnách, mezi nimi např. dva obrazy mistra Theodorika z kaple hradu Karlštejna.

V malé vitrínce našel pozorný návštěvník dopisy z korespondence hraběte Salma s Marií Terezií. Císařovna psala – podle jemnosti písma – kovovým perem (používána byla pera stříbrná i zlatá), hrabě psal seříznutým brkem. Podpis Marie Terezie je připojen těsně pod posledním řádkem textu a dlouhá čára od posledního písmene přetíná volný zbytek stránky.

Replika české královské koruny nepoutala tolik pozornosti jako nejvýznamnější exponát celé výstavy, relikviář sv. Maura z hradu Bečova. Románská klenotnická práce, teprve před několika lety objevená pod podlahou kaple, je pečlivě restaurovaná a skvěle osvětlená doslova září ve vitríně. A na rozdíl od vystavení relikviáře přímo v Bečově je na pražské výstavě blíže divákovi – až na pár desítek centimetrů.

Jak praví prospekt výstavy: To nejkrásnější z českých hradů a zámků Vaši hrdost probudí z hlubokého spánku. Jen je třeba litovat, že Česká televize, hlavní mediální partner, svůj vysílací čas výstavě příliš nevěnovala.

Další panská sídla v Buděticích?

Petr Rožmberský

Ves Budětic (okr. Klatovy) byla královským zbožím, darovaným Václavem I. Držislavovi, jenž je prodal Dluhomilovi, což potvrdil Přemysl Otakar II. roku 1254. Tento Dluhomil byl členem panovníkovi družiny (bojoval ve známé bitvě u Mühldorfu) a také předkem pánů z Velhartic.¹⁾ V této době, okolo poloviny 13. století byl ve vsi vystavěn románskogotický tribunový kostel sv. Petra a Pavla.²⁾ Při tomto emporovém kostele existovalo nejstarší budětické panské sídlo ve formě dvorce.³⁾

Druhé panské sídlo vzniklo ve druhé polovině 13. století na návrší Džbán (přes kilometr severně od středu vsi). Šlo o jednoduchý hrad s věží v čele paláce a dalšími lehkými stavbami. Zemní opevnění doplňovalo asi jen dřevěné ohrazení. Jednalo se o opožděnou aplikaci jednoduchého hradu přechodného typu.⁴⁾ Sídli zde Dluhomilovi potomci, jako roku 1290 připomenutý Bohuslav z Budětic,⁵⁾ a v letech 1355-1390 vystupující bratři Bohuslav a Svojsé. Podle Augusta Sedláčka byly nedlouho potom Buděticé přikoupeny od pánů ze Švihova k panství hradu Rabí a budětický hrad opuštěn.⁶⁾ Někdy je naznačováno, že hrad na Džbánu byl v souvislosti s hradem Rabí opuštěn již dříve.⁷⁾

O dalším panském sídle v Buděticích zatím nebylo nic známo – neuvádí je soupisy panských sídel jižních⁸⁾ ani západních⁹⁾ Čech, které se právě na Sušicku překrývají. Nejprve se k němu ale musíme „prokousat“ dalšími dějinami Budětic.

Jak již bylo řečeno, Budětic se staly součástí panství hradu Rabí, které držel rod Švihovských z Rýzemberka, v jehož majetku zůstávalo Rabí po dlouhou dobu. Posléze se dostali do dluhů a roku 1549 byli nuceni prodat rabské panství Jindřichovi Kurpachovi z Trachenburka a z Milíče. Jeho součástí bylo tehdy podle Augusta Sedláčka mimo jiné pět panských dvorů (rabský, frymburský, v Žichovicích, Nezamyslicích a Daměticích) a ve výčtu vesnic jsou uvedeny také celé Buděticé.¹⁰⁾ Vladimír Holý zaznamenal, že už v roce 1544 odprodali Švihovští mimo jiné dvůr v Daměticích a v Buděticích.¹¹⁾ Poprvé slyšíme o existenci budětického poplužního dvora.

Nové panské dvory vznikají v souvislosti s rozvojem režijního podnikání šlechty až od poloviny 16. století a nezdá se, že by zadlužení Švihovští byli schopni ještě o něco dříve investovat do jeho

z budování. Z toho vyplývá, že panský dvůr v Buděticích mohl existovat od dob Dluhomila a snad i na místě jeho dvorce jako vrchnostenské hospodářství budětického hradu a po připojení Budětic k Rabí nebyl zrušen, ale stále přetrvával. Byl prodán již roku 1544 a na rozdíl od damětického dvora, zřejmě získaného opět k Rabí, nebyl roku 1549 ještě znovu příslušenstvím rabského panství.

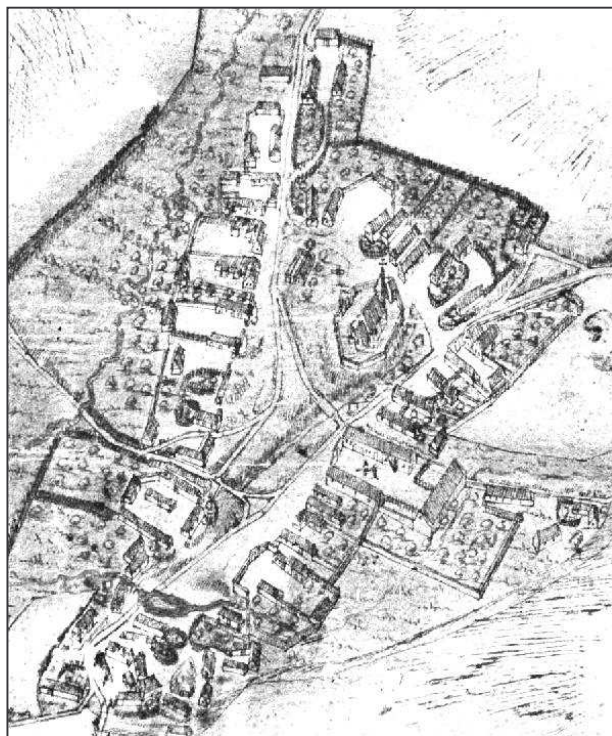
Kurcpach prodal Rabí s příslušenstvím roku 1557 Divišovi Malovci z Libějovic a ten hned v roce 1559 Vilémovi z Rožmberka. Vilém poslal svého úředníka na Rabí, aby panství převzal. Podle úředníkovy ironické zprávy, když ohledal čtyři panské dvory na panství, „tu sem pořádný hospodářství viděl, že mi vlasy zhůru vstaly velikou radostí.“¹²⁾ Počet dvorů na panství je ještě menší než v roce 1549 a nezdá se, že by již byl budětický dvůr k panství opět připojen.

Rožmberk už roku 1563 uzavřel předběžnou smlouvu o prodeji rabského panství s Adamem Chanovským z Dlouhé Vsi a Baltazarem Chrtem ze Rtína. Avšak roku 1565 prodal Janovi Kavkovi z Říčan od rabského panství pět vesnic, z nichž vznikl statek Žichovice, a až roku 1570 vložil do desek zemských „zámek Rabí“ s městem, vesnicemi Buděticemi a Bojanovicemi s mlýnem, poplužní dvůr se sladovnou atd. Adamovi Chanovskému z Dlouhé Vsi na Chanovicích za 2500 kop českých grošů. K převzetí Rabí Adamem Chanovským však došlo již dříve, neboť už roku 1569 se psal „na Chanovicích a Rabí“.¹³⁾ Zdá se, že budětický dvůr stále ještě nebyl součástí rabského statku.

Chanovští z Dlouhé Vsi učinili z Rabí své hlavní sídlo a byli pohřbíváni v budětickém kostele, kde se dochovalo několik jejich náhrobníků.¹⁴⁾ Roku 1607 se stal poručíkem nezletilých Chanovských sirotek příbuzný Kryštof Chanovský, který hospodařil tak, že mimo jiné „ve dvoře budětickém ovčín nově vystavěný dokonce zpustl, že jen zdi zůstaly“.¹⁵⁾ Budětický dvůr tedy již opět náležel ke statku Rabí. Držel jej tedy od roku 1544 zřejmě po mnoho let nám zatím neznámý majitel, nejspíše šlechtic, který zde mohl i sídlit. Zde bude nutné nahlédnout do původních pramenů – do desek zemských.

V roce 1648 došlo k rozdělení statku Rabí mezi chanovské dědice. Polovina připadla Janu Vilémovi staršímu Chanovskému (půl hradu, dvůr, pivovar, mlýn, městečko Rabí a ves Bojanovice), druhou polovici řečenou Budětickou dostali Jan Karel a Jan Albrecht Chanovičtí, kteří se o ní hned rozdělili a měli pak po čtvrtině hradu. Jan Karel prodal roku 1650 svoji čtvrtinu s částí budětického dvora Dorotě Františce Ungerové rozené Chanovské zemřelé po roce 1670. Pozůstalí nezletilí sirotci Václav Ferdinand, František Hynek, Marie, Kateřina provdaná Sobětická a Anna Barbora prodali roku 1678 tuto čtvrtinu Janovi Jindřichovi Chanovskému na Rabí. Po smrti majitele poslední čtvrtiny Rabí Jana Albrechta byl roku 1659 jeho majetek (též polovina poplužního dvora v Buděticích) prodán Humprechtovi Račínovi a posléze se dostal Petrovi Říčan-skému z Říčan na Mačicích a ten jej pak prodal Marii Julii Chanovské, vdově po Janu Jindřichovi Chanovském – tak byly všechny díly opět spojeny. Chanovští pak roku 1708 prodali statek Rabí Janu Filipovi z Lamberka, který jej připojil k žichovickému panství.¹⁶⁾

Ve druhé polovině 17. století vzniklo v Buděticích opět panské sídlo. Zatím se podařilo zjistit pouze následující: V říjnu roku 1671 byl v Buděticích za kmotra urozený a statečný rytíř, pan Václav Sobětický z Dvořetic. V téže pozici je zaznamenán ještě v prosinci 1671 jako urozený pan Václav Sobětický z Dvořetic (připsáno dobovým písmem: ze Sobětic). 4. září 1672 pak byl do budětické matriky zaznamenán křest Jindřicha Jáchyma, syna urozeného a statečného rytíře, pana Václava Sobětického z Dvořetic a na Dvořeticích a Kateřiny rozené Uhrové z Rábu na Rabí a Buděticích.¹⁷⁾ V roce 1673 kmotoval v nedalekých Nezamyslicích urozený a statečný rytíř, pan Václav Mikuláš Sobětický a na Buděticích.¹⁸⁾ Další pokřtěný syn Jan Karel byl uvedeným rodičům (Václav Mikuláš Sobětický ze Sobětic a Marie Kateřina rozená Uhrová) roku 1674 zapsán do budětické matriky,¹⁹⁾ ale pokřtěn byl v nedalekých Zbýnicích. Zápis ve zbýnické matrice uvádí, že jde o křest z Budětic a jako otce zaznamenala urozeného a statečného

Budětice na mapě z roku 1755. Pod kostelem na pravé straně zástavby je rozsáhlý areál panského dvora s ovčínem.

rytíře pana Václava Sobětického, pána na dílu Budětic a matku jako urozenou paní Marii Kateřinu Uhrovnu.²⁰⁾ V letech 1677 a 1678 byli v Buděticích za kmotry Jeho milost pán Václav Mikuláš Sobětický pán na Buděticích a Její milost paní Sobětická a na Buděticích. 2. února 1679 byl pojednáváným manželům (Václav Sobětický ze Sobětic, Kateřina rozená Uhrová) pokřtěn v Buděticích další syn jménem Jan Maxmilián. Když byl roku 1680 Václav Sobětický ze Sobětic kmotrem v Buděticích, byl již označen „a na Podmoklech“.²¹⁾

Vidíme, že autoři matričních zápisů jméno a přídomek rytíře Sobětického značně komolili a rodné jméno jeho manželky počestili z Ungerové na Uhrovou. Celá věc probíhala asi takto: roku 1650 koupila Dorota Františka Ungerová čtvrtinu Rabí s částí poplužního dvora v Buděticích, dědili nezletilí sirotci, snad nejstarší z nich Marie Kateřina se asi roku 1672 provdala za Václava Mikuláše Sobětického ze Sobětic a podle uvedených zápisů se zdá, že z „předlidného“ a pustnoucího Rabí přesídlili do budětického dvora, i když jim náležela pouze jeho část. V roce 1678 prodali společně s nejspíše dospěvšími sourozenci Marie Kateřiny svou část budětického dvora a roku 1680 již uvedením manželé vlastní statek Podmokly na Sušicku. Jan Jindřich Chanovský, který roku 1678 koupil tuto část budětického dvora s příslušenstvím se potom důsledně psal pánem „na Rabí a Buděticích“ nebo „na Rabí a dílu Budětic“, tak jako jeho nástupce Jan Vilém Chanovský.²²⁾

August Sedláček uvádí, že Václav Mikuláš Sobětický ze Sobětic na Podmoklech a Bohově měl s manželkou Kateřinou Ungárovou z Rábu syny Jana Jindřicha, Jana Karla, Jana Maxmiliána, Jana Viléma a tři dcery.²³⁾ Ve vsi Podmoklech existuje k nepoznání přestavěná budova zámku a deskového statku.²⁴⁾ Ves Bohov byla roku 1627 jednou ze vsí rabského statku.²⁵⁾ Později zanikla, avšak vznikl poplužní dvůr Bohov. Regionální historik J. Smitka se pokusil sestavit posloupnost jeho majitelů, ale omylem do ní zařadil i držitele Vochova u Plzně, jenž byl psáván jako Bochov. Až následující osoby držely opravdu Bohov (okr. Klatovy): 1698-1746 Mikuláš Sobětický ze Sobětic, 1746-1750 Jan Maxmilián Sobětický, 1750-1771 Antonín Vilém Sobětický a další majitelé z jiných rodů. Po vydání dvora v restitučním řízení v roce 1990 nebyl udržován a došlo k destrukcím všech budov.²⁶⁾ Tato panská sídla se také nevyskytují ve výše uvedených seznamech, ale nejsou předmětem této práce.

Střed Budčic na leteckém snímku. V levém dolním rohu kostel se hřbitovem, uprostřed při pravé straně cesty vedoucí k severu budovy panského dvora a výše ovčín.

Zdá se tedy, že letitý Václav Mikuláš nakonec dožil ve dvoře Bohově, po něm zde žil jeho syn Jan Maxmilián a pak Antonín Vilém. Ovšem další ze synů Václava Mikuláše, Jan Vilém, podle Augusta Sedláčka bydlíval ve Stupčicích (okr. Benešov) a Bohově a zemřel okolo roku 1759. Za manželku měl Zuzanu Dvořákovnu z Boru na Zvěčově. Jejich syn Jan Antonín to roku 1795 dotáhl na generálmajora.²⁷⁾

V závěru svého života by Jan Vilém mohl bydlet v Budčicích. V tereziánském katastru k roku 1757 nalézáme ves Budčice (díl) – 37 hospodářů, náležející k panství Žichovice knížete Lamberka. K téměř panství příslušel dominikální poplužní dvůr Budčice (203 strychů a 2 větele polí, 36 strychů lad a luk na 42 vozů sena). Druhý majetkový díl vsi Budčice byl tvořen pouze jedním selským (rustikálním) dvorem (poměrně velkým: 66 strychů 3 větele polí, 3 větele lad, luk na 6 vozů sena, žádné roboty), jehož držitel byl právě Jan Vilém Sobětický ze Sobětic.²⁸⁾ Drobné zchudlé šlechtě, hledající živobytí na selských dvorech, zase není tak málo.²⁹⁾

Josef Smitka se patrně dopustil dalšího omylu, když napsal, že v letech 1750-1771 držel Bohov Antonín Vilém Sobětický (viz výše). Šlo nejspíše o Jana Viléma a po jeho smrti o syna Jana Antonína, později generála. Jak naznačil August Sedláček, Jan Antonín žil ve Stupčicích a potom v Bohově. Naznačená možnost toho, že Jan Vilém „seděl“ na selském dvoře v Budčicích vyvrátily matriční zápisy. Poprvé se v nich Jan Vilém objevuje roku 1754, kdy je zaznamenán v Bohově poddaný bohovského statku urozeného pana Viléma Sobětického.³⁰⁾ V letech 1757 a 1758 kmotruje urozená paní Zuzana Sobětická z Bohova,³¹⁾ manželka Jana Viléma Sobětického. Ještě v roce 1758 však paní Zuzana v Bohově umírá.³²⁾

V roce 1755 vznikla rozměrná kolorovaná Mapa Geometrica od františkána I. Pellera, přehledová mapa panství Žichovice, Žichobce a Rabí. Byla poškozena vlhkem a v letech 2008/2009 restaurována.³³⁾ Ve vsi Budčicích vidíme pod kostelem (severovýchodně od něj) areál panského dvora se sadem, za ním je podlouhlá budova ovčína a ještě dále nejspíše ovčácká chalupa a vinopalna (při bývalém vrchnostenském poplužním dvoře čp. 7 vede Panská, též Spálená ulice, u níž se nalézaly také ovčín a vinopalna. V březnu 1924 shořela kolna a stodoly dvora i se stroji, např. lokomobilou³⁴⁾). Příčné stavení v zadní části dvora bude nejspíše stodolou, stavení na jižní straně nádvoří chlévem a stavení na severní straně nádvoří se zdá být obytným. Který ze selských dvorů patřil Janu Vilémovi Sobětickému asi nelze říci, i když některé ze znázorněných dispozic se vymykají běžnému standardu.³⁵⁾

Poznámky: 1) Sedláček, A.: Hrad, zámky a tvrze Království českého XI. Praha 1897, s. 97. 2) Mencl, V. – Benešová, K. – Soukupová, H.: Předrománská a románská architektura v západních Čechách. Plzeň 1978, s. 52; Smitka, J.: Dějiny Budčic, Vlkonic, Lipové Lhoty a Bohova. Klatovy 2004, 89-90. 3) Durdík, T.: Encyklopedie českých hradů. Praha 1995, s. 71; Karel, T. – Krčmář, L.: Panská sídla západních Čech – Plzeňsko. České Budějovice 2006, s. 29; Smitka, J.: Dějiny Budčic, Vlkonic, Lipové Lhoty a Bohova. Klatovy 2004, 89-90. 4) První cit. v pozn. 3; Kříž, M.: Hrad Budčice, Hláška XI/2000 č. 1, s. 3-4. 5) Profous, A.: Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny I. Praha 1947, s. 201. 6) Citace v pozn. 1. 7) První cit. v pozn. 3; druhá cit. v pozn. 4; 8) Koblasa, P. – Kovář, D.: Panská sídla jižních Čech. České Budějovice 2003. 9) Karel, T. – Krčmář, L.: Panská sídla západních Čech – Plzeňsko. České Budějovice 2006. 10) Citace v pozn. 1, s. 91. 11) Holý, V.: Růst a rozklad rodového majetku Švihovských z Rýzmburka a pánů z Rožmitálu. In: Minulost Plzně a Plzeňska III. Plzeň 1960, s. 70. 12) Citace v pozn. 1, s. 91. 13) Citace v pozn. 1, s. 91-92. 14) Brachtel, O. – Rožmberský, P. – Švábek, V.: Náhrobní kameny na Sušicku. Sušice 1990, s. 7-10. 15) Citace v pozn. 1, s. 93. 16) Citace v pozn. 1, s. 95-96. 17) Státní oblastní archiv Plzeň, fond Sběrka matrik (dále jen SOA, SM), fara Budčice, kniha 1, fol. 17, 18, 19. 18) SOA, SM, fara Nezamyslice, kniha 1, s. 177. 19) SOA, SM, fara Budčice, kniha 1, fol. 20v. 20) SOA, SM, fara Zbynice, kniha 1, fol. 226v. 21) SOA, SM, fara Budčice, kniha 2, fol. 2, 4v, 7v. 22) SOA, SM, fara Budčice, kniha 2, např. fol. 4v, 226v, 42. 23) Šek.: Sobětický ze Sobětic. In: Ottův slovník naučný XXIII. Praha 1905, s. 563. 24) <http://www.sumavanet.cz/ubytovnapodmokly/>. 25) Citace v pozn. 1, s. 94. 26) Druhá cit. v pozn. 2, s. 136-137. 27) Citace v pozn. 23, s. 564. 28) Kolektiv (ed.): Tereziánský katastr český II – rustikál. Praha 1966, s. 222-223, 278-279; Kolektiv (ed.): Tereziánský katastr český III – dominikál. Praha 1970, s. 356. 29) Např. Chmelíř, V.: Svobodný dvůr v Málkovicích. In: Minulost Západočeského kraje XLVI. Plzeň 2011, s. 67-81; Rožmberský, P. – Chmelíř, V.: Šlechta a její sídla v Radinovech. In: Sborník prací z historie a dějin umění 7/2013. Klatovy 2013, s. 263-279. 30) SOA, SM, fara Budčice, kniha 4, s. 48v. 31) SOA, SM, fara Hradešice, kniha 4, fol. 83, 87. 32) SOA, SM, fara Budčice, kniha 4, s. 97. 33) Kopečková, J.: Restaurování a výstava mapy velkostatku Žichovice. In: Západočeské archivy 2011. Plzeň 2011, s. 41; <http://veduty.bach.cz>. Mapa je uložena v Státním oblastním archivu Plzeň (dříve pracoviště Klatovy, nyní Klášter), fond Velkostatek Žichovice, inv. č. 171. 34) Druhá cit. v pozn. 3, s. 21, 68. 35) Za poskytnutí snímku vzniklého před restaurací mapy děkuji O. Brachtelovi.

Ceny za zásluhy v památkové péči uděleny

Petr Rožmberský

Národní památkový ústav v září 2014 ocenil cenou **Patrimonium pro futuro** nejvydařenější počiny za rok 2013 ve čtyřech kategoriích: 1) obnova památky, restaurování, 2) objev, nález roku, 3) prezentace hodnot, 4) záchrana a obnova památky. Nominace (tučně zvýrazněny vítězné projekty jednotlivých kategorií):

1) Stavební sanace zříceniny Nový Hrad u Kunratic a přemostění hradního příkopu. Nástěnná a stropní výmalba tanečního sálu zámku v Nebřlověch. Vestibul a sala terrena na zámku Trpísty. **Kostel sv. Kateřiny, Křižovatka.** Areál Lorety v Rumburku. Obnova židovských památek v České republice – projekt 10 hvězd.

2) **Nález systému historických výpustí v hrází rybníka Jordán v Táboře.** Středověké nástěnné malby v kostele sv. Havla v Kuřívodech. Archeologický odkryv základů duchovně-vzdělávacího centra Jednoty bratrské v Přerově.

3) Publikace Pozdně gotické kostely na rožmberském panství. Výstava Zničené židovské památky severních Čech 1938-1989. **Občanské sdružení Omnium za soustavou aktivizační činnost ve prospěch zachrany souboru tzv. broumovské skupiny kostelů.** Publikace Sgrafita zámku v Litomyšli. Občanské sdružení Za krásnou Olomouc. Sekce Zapisníček na internetových stránkách Archaia Brno, o. p. s. Výstava Opavské hradby s doprovodnou publikací a programy.

4) **Část dvojvily bratří Čapků čp. 1853 na Vinohradech, Praha 10.** Budova chlívů v areálu zámku Třebešice. Usedlost Žitovlice čp. 24. Areál lázní v Kyselce. Hlavní oltář v kostele sv. Jiljí v obci Bezděž. Záchrana jihovýchodního torza zříceniny hradu Brandýs nad Orlicí. Vodní mlýn v Rybníkách. Zámek v Červené Řečici. Soubor drobných sakrálních památek (kaple, boží muka) na Opavsku. Zřícenina hradu Starý Světlav.

Cena NPÚ Patrimonium pro futuro pro osobnost památkové péče byla udělena prof. PhDr. **Tomáši Durdíkovi**, DrSc., in memoriam za celoživotní dílo, jako vyjádření zvláštní úcty jednomu z nejvýznamnějších českých a evropských archeologů medievistů. Generální ředitelka NPÚ se rozhodla na doporučení odborné komise udělit dvě zvláštní ocenění; první z nich patří Vladimíru Moškofovi za obnovu zámku v Červené Řečici, která je prvním úspěchem dlouhodobé iniciativy směřované k záchraně památky, jejíž výsledky byly dlouho nejisté. Jeho příklad dokládá, že za památky se vyplatí bojovat i ve chvíli, kdy se to zdá nesmyslné. Navíc dokládá prospěšnost spolupráce soukromých majitelů (investorů) a zástupců NPÚ. Druhým zvláštním oceněním generální ředitelka zhodnotila rozsahem a kvalitou ojedinělou záchranu maleb Antonína Tuvory na stropě a stěnách tanečního sálu zámku Nebílovy. O pečlivě provedený restaurátorský zásah se zasloužila akademická malířka Karine Artouni se svým týmem.

Slavnostní vyhlášení cen Patrimonium pro futuro (Dědictví pro budoucnost) proběhlo na zámku Nebílovy (více in: <http://www.npu.cz/prurezove/novinky-nejdulezitejsi/news/15179-ceny-za-zasluzhy-v-pamatkovpe-uci-udeleny-narodni-pamatkovy-ustav-ocenil-nejvydarenejsi-pociny-za-rok-2013>).

Už jste četli...?

Humpolec v zrcadle času V – Archeologie na Humpolecku.

Vydalo Město Humpolec v roce 2013 (k dostání na Městě Humpolce nebo v Městském kulturním a informačním středisku v Humpolci za cenu 150 Kč). Brožovaný pátý díl vlastivědného sborníku na křídovém papíru má 208 stran. Z obsahu: R. Brzoň: Úvod, V. Kašpar: Vzpomínka na prof. T. Durdíka, V. Kašpar: Archeologie jako vědní disciplína, P. Hejhal: Pravěké osídlení Humpolce, Počátky středověkého osídlení Humpolce, Z. Thomová: Archeologické výzkumy v premonstrátském klášteře v Želivě, P. Rous – M. Chvátal: Archeologické nálezy z areálu zámku v Herálcích, B. Dragoun, V. Staněk, L. Polanský, K. Smíšek, J. Boublík, I. Loskotová, F. Kocman: Orlík (Stručná historie, Výpověď mincovních nálezů, Éra Leskovců, Historie jednoho paláce, Kachlové nálezy na Orlíku).

F. Kocman

Památky středních Čech. Časopis Národního památkového ústavu územního odborného pracoviště středních Čech v Praze 28/2014, č. 2. Formát A4, kvalitní papír, barevná vyobrazení, 68 stran. Distribuce: tel. 274008285, e-mail roubickova.dita@npu.cz. Z obsahu: M. Šanda: Renesanční podoba zámku ve Mšeci, Š. Kolářová: Kolekce barokních saní v tzv. Královském křídle na hradě Křivoklátě, V. Ryšavý: Lovecký zámek Hubert.

Jako příloha výše uvedeného časopisu vyšla **Ročenka 2013** v obdobné úpravě na 104 stranách popisující činnost NPÚ ú.o.p. středních Čech. Mimo jiné zmínky o loveckém zámku Tři Trubky, zámku Žruč n. Sázavou, Odlochovice, Králův Dvůr, Buštěhrad, Koleč, Žehušice, Maníkovice, Roztoky, Olešná, Ostředek, Chotýšany, o tvrzi Bakov a Velké Horky.

Průzkumy památek XXI/2014, č. 2. Vydává a distribuuje tato organizace jako výše, A4, kvalitní papír, barevná vyobrazení, 232 stran. Z obsahu: P. Uličný: Valdštejnský palác v Praze. Revidované dějiny, nové souvislosti, D. Kouřilová: Komplex stavení hospodářsko-provozního charakteru zv. Červený zámek v Hradci nad Moravicí.

Redakce

Z hradů, zámků a tvrzí...

Další objekt ve správě Státního pozemkového fondu utrpěl výrazné ztráty vlivem dlouhodobého zanedbávání údržby a nevyužití areálu. V říjnu 2014 v podvečerních hodinách došlo k destrukci části bašty bývalé tvrze ve **Lhoticích** (obec Želiv, okr. Pelhřimov). Jedná se o původní součást gotické fáze zástavby nové tvrze na severní straně areálu. Došlo k vychýlení a destrukci severovýchod-

ního nároží bašty. V současné době se řeší způsob provizorního zajištění a záměr záchrany torza. Pokud jednání nepovedou ke včasné stabilizaci torza, bude nutno ze strany státní památkové péče zajišťovací práce nařídit.

F. Kocman

Vážená paní ředitelko, NPÚ prý dal policii ČR podnět k postihu vandala, značícího naše hrady, hlavně ruiny, sprejersky modrým H na bílé. V diskusní skupině na Facebooku se tím chlubí jakýsi P. Kysela. Snad se ho podaří identifikovat. S pozdravem J. Brtek. Dr. Goryczková odpověděla, že to NPÚ dá svému právnímu oddělení. Vandalské modré H Petra Kysely najdete na hradech **Valečův, Borotín, Brandýs n. O., Cimburk, Dalečín, Libštejn, Pařez, Netřeb, Rabštejn, Rabštejnec, Štarkov, Valdek, Žumberk, Frejštejn.**

J. Brtek

Zprávy z klubu

Rada

Kontaktní adresa: KAS, Kopeckého sady 2, 301 36 Plzeň. Tel. 604261000, e-mail: rozember@post.cz. Internetové stránky: http://www.klub_augusta_sedlacka.cz.

Schůze Rady se bude konat ve středu **4. června** současně se schůzkou plzeňské pobočky. Bude stanovena výše desátku na rok 2015, výše předplatného Hlásky na rok 2016, bude rozhodnuto o dalším konání konference Dějiny staveb a vydání sborníku z konference minulé. Proběhne volba funkcionářů Rady a bude stanovena roční odměna za vedení internetových stránek KASu. Další návrhy k jednání či stanoviska k uvedeným bodům mohou předsedové poboček zaslat na výše uvedený e-mail. Pobočky mají podle počtu členů hlasů: Plzeň 4, Praha a Zlín po 2, ostatní po jednom.

Redakce Hlásky děkuje všem, kteří poslali příspěvky, a doufá, že tak učiní i ti, kteří to zatím jen slíbili. Je třeba podotknout, že příspěvky do rubriky Z hradů, zámků a tvrzí se nepřijímají ve formě výstřížků z tisku, ale ve formě autorsky zpracovaných zpráv s uvedeným zdrojem informace, tak jako ostatní příspěvky zaslaných redakci v el. podobě.

Zpráva o činnosti v r. 2014: Podařilo se získat vyšší dotaci na vydávání Hlásky než v předcházejícím roce a mohlo být přikročeno ke snížení předplatného z 80 Kč na 60 Kč. Desátek (10 Kč za člena na činnost Rady) zůstal nezměněn. Podařilo se též získat dotace na sborník Dějiny staveb, uskutečnila se stejnojmenná konference a byl vydán sborník a zaslán pobočkám. Hláska byla poskytována všem plzeňským gymnáziím a autorům příspěvků. Schůze potvrdila stávající funkcionáře.

jednatel P. Rožmberský

Zpráva o hospodaření v r. 2014: Zůstatek: 54 109,82 Kč. Příjmy: 157 577,53 Kč (dotace na Hlásku od MP 20 000, na sborník DS od MK 55 000, od MP 40 000, od PK 10 000, předplatné Hlásky 24 354, desátek 4920, dar 235, přeplatek plzeňské pobočky 3060, úroky 8,53). Výdaje: 147 955 Kč (sborník DS 108 000, Hláska 31 360, web. stránky 2646, poštovné 76, vedení účtu 1348, přeplatek plzeňské pobočky 4525). Zůstatek: 63 732, 35 Kč.

pokladník I. Štrunc

Pobočka Plzeň

Kontaktní adresa: KAS, Kopeckého sady 2, 301 36 Plzeň. Tel. 604261000, e-mail: rozember@post.cz.

Na klubových schůzkách (1. středa v měsíci cca od 17. hod v suterénu Saloonu v Kollárově ul.) jsme v lednu vyslechli přednášku J. Anderleho o nových objevech na kostelu v Liticích souvisejících nejspíše s nejstarším litickým sídlem, v únoru M. Cikán předvedl 3D rekonstrukci mlýna a v březnu T. Krofta přednášel o hradě Třemšíně. Na univerzitní přednášce v únoru seznámil J. Anderle 35 posluchačů s novými zjištěními na hradech jihozápadních Čech.

Jarní autovycházka na Žatecko/Lounsko proběhne **v sobotu 18. dubna**. Sraz v 8 hod. u Hamburku. Trasa (naplánovali V. Chmelník a O. Slabý): Líčkov (hrad přestavěný na zámek), Dobříčany (polozbořený zámek pův. tvrz), Stekník (zámek), Bítovzeves (sídlo přestavěné na sýpku), Postoloprty (klášter, zámek, oběd), Nový Hrad u Jimlína (hrad/zámek), Cítoliba, Toužetín (zámek), Panenský Týnec (klášter), Žerotín (zřícenina hradu), Divice (tvrz), Vinařice (hrad „dřnuburk“), Kozojedy (tvrziště), Ročov (klášter). Je toho hodně, uvidíme, co se stačí. Hlásit se je třeba co nejdříve u P. Rožmberského (spojení viz výše), řidiči ohlásí počet volných míst, pěšáci se s nimi pak podělí o náklady.

Jarní členská schůze pobočky se koná **ve středu 7. května** po přednášce na klubové schůzce v Kollárce. Budou vylučování neplatící, přijímání nových členové, plánovány další akce.

Jarní poznávací autobusový zájezd se koná **v sobotu 16. května**. Odjezd je v 8 hod. od Hamburku. Cílem je Ašsko – začneme v Libě (hrad), dále Hazlov (zřícenina zámku), Nebesa (kostel a opevnění z 18. st.), Aš (zámek a oběd). Pak by se mohlo jet na lovecký zámek Větrov a do Podhradí (zříceniny zámku a hradu, kostel), do Kopanin (zřícenina zámku) a na zámek Doubrava. Možná na zpáteční cestě stihneme „dřnuburk“ ve Skalce u Chebu. Připravil P. Rožmberský, vede T. Karel. Cena za místo při plně obsazeném autobusu by se měla pohybovat okolo 250 Kč. Hlásit se je nutné včas u P. Rožmberského na výše uvedeném e-mailu či telefonu. Vezměte rodinné příslušníky či přátele, ať autobus naplníme.

V tomto roce oslavili nebo oslaví kulatá výročí tito členové pobočky: 30 let L. Vytlačil z Prahy-Nuslí, 40 let J. Flanderka z Třemošné, 50 let P. Bažant z Žatce, T. Karel z Plzně, J. Kraft ml., I. Liška z Plzně, 60 let M. Blažek z Plzně, J. Lešetický z Plzně-Radohyčic, M. Trachta z Vochova, 70 let P. Šinovský z Plzně-Doubravky a 80 let H. Hulcová z Plzně. Všem blahopřejeme.

Zpráva o činnosti v r. 2014: Celý rok (mimo prázdniny) se podařilo zajistit jednou měsíčně na klubových schůzkách přednášky na různá historická témata. Uskutečnily se tradiční jarní a podzimní poznávací zájezdy a autovycházky; na jaře na Dobříšsko a Loket, na podzim na Bezručicko a do severozápadního Pražska. Dvě přednášky pro veřejnost se konaly na Západočeské univerzitě. O všech akcích bylo v Hlásce podrobně referováno. Děkujeme všem, kteří se na činnosti jakkoliv podíleli. *jednatel P. Rožmberský*

Zpráva o hospodaření v roce 2014: Zůstatek: 23 537 Kč. Příjmy: 25 105 Kč (příspěvky 10 280, předplatné Hlásky 10 180, přeplatky Radě 4525, dary 120). Výdaje: 30 027 Kč (desátek 3240, předplatné Hlásky 17 254, poštovné 4842, přednášky 2000, kanc. potřeby, dary apod. 2691). Zůstatek: 18 615 Kč. *pokladník I. Štrunc*

Pobočka Zlín

Kontaktní adresa: KAS pobočka Zlín, MUDr. Jiří Hoza, Česká 4760, 760 05 Zlín. Tel. 737177346. E-mail: jihoz@post.cz. Int. stránky pobočky: <http://www.kaszlin.estranky.cz/>.

Zpráva o činnosti v r. 2014: 4. ledna pobočka zorganizovala tradiční tříkrálový výstup na hrad Helfštýn. 5. dubna pan Jaroslav Radecký provedl zájemce z pobočky prostorami zámku v Holešově s odborným výkladem, prohlídka se velmi líbila. 4. 5. – 10. 5. proběhl sedmidenní výlet po hradech, městech a opevněných kostelech Sedmihradsku v Rumunsku dvěma automobily; jeden řídil J. Mecero (7 osob) a druhý A. Fuksa (8 osob). V neděli 4. 5. se uskutečnil noční přejezd ze Zlína směr Bratislava – Szeged – Arad – Rumunsko. V pondělí kolem poledne příjezd do Rumunska,

návštěva hradů Hunedoara a Alba Lulia. V úterý přejezd do Sibiu, po cestě opevněné kostely Calnic, Garbova, Miercuera, Sibiu, Sibiel, Cristian, Prohlídka Sibiu. Středa – přejezd do Brašova přes klášter Sinaia a hrady Peles, Pelisor, Bran. Čtvrtek – prohlídka Brašova, přejezd do Sighisoara; po cestě kostely Rupea, Homdroid, Viscri, Prejmer, Sashiz. V pátek prohlídka Sighisoara, solného dolu Praid, koupání v solném jezeru Sovata, prohlídka města Cluj Napoca a večer odjezd směr Zlín; dojezd v sobotu dopoledne. Ve dnech 10. – 13. července se 15 členů pobočky účastnilo vysekání náletů a opravy schodiště na hradě Křídlo. Člen pobočky A. Hoferek v létě prováděl výškové práce při opravě podkovovité věže a paláce hradu Lietava. 10. – 17. října proběhla „expedice Barbarosa V“ po hradech Alsaska. V mercedesu Vito se pod vedením J. Hozy účastnilo 8 osob. Byly navštíveny hrady: Staufen, Landskron, Ferrette, Blochmont, Morimont, Liebenstein, Rougemont, Haguenack, Dagsbourg, Wahlenbourg, Weckmund – takzvané tři hrady Egusheimu, Schrankenfels, Haneck, Schwartzembourg, Hohnack, Bilstein-Aubure, Landsberg, a Girbaden. Akce se všem líbila, jen počasí příliš nepřálo a expedice byla ukončena o den dříve.

předseda J. Hoza, pokladník Z. Sadílek

Zpráva o hospodaření v r. 2014: Zůstatek: 7417 Kč. Příjmy: 7780 Kč (předplatné Hlásky 1280, členské příspěvky 6500). Výdaje: 9133 Kč (desátek, předplatné Hlásky, poštovní ceny, obálky, xerokopie, pozvánky, kniha Hradů Alsaska s půdorysy, občerstvení na valné hromadě). Zůstatek: 6064 Kč. *pokladník Z. Sadílek*

Pobočka Hradec Králové

Kontaktní adresa: Ing. Jiří Slavík, Nerudova 1210, 517 41 Kostelec n. Orlicí, e-mail: slavik@josefov.npu.cz, jaroslav_cerny@centrum.cz.

Tradiční podzimní výlet hradecké pobočky KAS se uskutečnil v sobotu 18. října 2014. Za krásného skoro pozdně letního počasí jsme se vydali navštívit lokality v okolí řeky Svratky. Z Litomyšle, kde byl sraz všech účastníků, jsme se vydali nejprve do Dalečína, kde se přímo v obci nachází rozsáhlé torzo hradu zhruba z poloviny 14. století. Dále jsme pokračovali na lokalitu hradu Aueršperk a cestou jsme udělali krátkou zastávku u raně gotického kostela sv. Michala z první poloviny 13. století ve Vitochově. O kousek dále jsme si prohlédli v lese ukrytou zříceninu hradu Aueršperk. Následovala cesta do obce Vír nedaleko stejnojmenné vodní nádrže, odkud jsme vyrazili ke zbytkům hradu Pyšolec. Po menším bloudění jsme nakonec k hradu došli. Odtud se celá výprava vydala na nejrozsáhlejší lokalitu tohoto výletu, na zříceninu hradu Zubštejn.

Na hradě Zubštejně

Po důkladné prohlídce této lokality, která byla poslední zastávkou výletu, jsme ukončili tento zájezd a rozjeli se ke svým domovům. Za celý den jsme navštívili 5 lokalit, zamýšlená zastávka na zbytky hradu Kozlov (též zvané Hradisko) ležící nad obcí Štěpánov nad Svratkou, už vzhledem k pozdní hodině a brzkému smrákání nebyla uskutečněna. Podzimního výjezdu za šlechtickými sídly byla ve znamení opět početné účasti – celkem šest členů klubu (Čečetka, Čížek s celou rodinou, Ing. Dvořák, Nožička, Švejkar + 1 rodinný člen a Zelený), dohromady deset účastníků. Počasí nám po celý den velmi přálo. Slunečný podzimní den přispěl k dobré náladě.

J. Švejkar

Zpráva o činnosti v r. 2014: Členská základna nejstarší „venkovské“ pobočky se na schůzi 11. 9. rozmnožila o pana Jaroslava Zeleného z Velké Jesenice, který s pobočkou již téměř rok spolupracoval. Současný počet členů je 26 (z toho dva kolektivní). Na výroční členské schůzi 6. 2. proběhly volby, aklamací byl potvrzen dosavadní výbor (Jiří Slavík – předseda, Jan Čížek – jednatel a Jaroslav Černý – pokladník). Revizní komise ve složení Zdeněk Fišera a Jiří Sigl byla doplněna o kol. Jana Švejgara, revize pokladny od roku 2011 zatím provedeny nebyly. Komunikace mezi výborem a členy opět občas vázla. V roce 2014 proběhly čtyři členské schůze: 6. 2. – výroční, 24. 4., 11. 9. a 11. 12. s účastí od 6 do 9 členů. Na schůzích se členové tradičně seznamovali s výsledky klubových i soukromých akcí, novou kastelologickou literaturou, obsahem odborných konferencí, s archeologickými výzkumy a novými stavebně-historickými objevy ve východních Čechách. Na schůzích se připravovaly klubové výjezdy a připomínky 200. výročí narození F. A. Hebera. Všechny schůze opět proběhly v archeologickém oddělení Muzea východních Čech v Hradci Králové. Také v roce 2014 se uskutečnily dva poznávací výjezdy pobočky. Na jaře proběhl 26. dubna na hrady v Podorlicku za účasti 7 členů, kolegy Zeleného a 7 rodinných příslušníků. Navštíveno bylo 5 lokalit: zříceniny Skuhrov n. B., Nový Hrad, Dobřany, Hluky a Chábory. Zbytky hradu Hlodný byly vynechány kvůli dešti. Neméně úspěšný byl podzimní výjezd 18. října na jihovýchodní část Vysočiny, s hrady Dalečín, Pyšolec, Aueršperk, opevněným kostelem Vítějovice a zlatým hřebem – zříceninou Zubštejna. Program zpestřilo drobné bloučení kolem Aueršperka a sběr hub. Zúčastnilo se 6 členů a 4 rodinní příslušníci. Z ostatních činností je třeba zmínit tradiční aktivní účast zástupců pobočky na odborných konferencích Dějiny staveb, Svorník a Archaeologica historica. Pokračovaly tradiční soukromé výpravy za poznáním našich i zahraničních hradů a tvrzí. Kolegové Fišera a Hájek se aktivně podíleli na činnosti Sdružení pro záchranu hradu Nístějky. V oblasti publikační je třeba zmínit především publikaci Svědectví archeologických nálezů o počátcích Hradce Králové, na které se jako spoluautor podílel kol. Sigl a brožuru o hradu Chlum – Kozlov z pera Z. Fišery.

J. Čížek – J. Slavík

Zpráva o hospodaření v r. 2014: Zůstatek: 2688,50 Kč. Příjmy: 2160 Kč (členské příspěvky 960, předplatné Hlázky 1200). Výdaje: 2614 Kč (předplatné Hlázky 1560, desátek 220, kanc. potřeby 266, občerstvení 498, bankovní poplatky 70). Zůstatek: 2234,50 Kč.

pokladník J. Černý

Pobočka Praha

Kontaktní adresa: KAS Pobočka Praha, PhDr. Jiří Úlovec, Tř. Milady Horákové 133, 166 21 Praha 6 – Dejvice, e-mail: juliovec@mvr.cz, Petr Valenta, geomess@volny.cz.

Rok 2014 nepřinesl do chodu podřímlé pražské pobočky žádné nové podněty ani vzruch, což však většině členstva zjevně vyhovuje... Schůzky aktivnějších členů pobočky probíhaly tradiční třetí středu v měsíci s výjimkou prázdnin na stálém místě v budově Národního archivu na Hradčanech a byly i tentokrát naplňovány v rámci možností přednáškami s hradní nebo historicky, příp. architektonicky zajímavou tematikou. Přednášky roku 2014 nabídl celkem osm témat. V úvodu roku nás pánové Šafránek s Noskem provedli fortifikacemi švýcarských kantonů Appenzell, Zug a Sankt Gallen. Březnovou přednášku pojal Martin Holý jako pozvánku na květnový výlet a představil nám hrady v okolí saského Freibergu. V dubnu nás provedl zevrubně Pavel Zany Komárek nepřítel doby zle stíhaným zámek v Červené Řečici. Květnová přednáška obsahovala první část zásadního pojednání Jiřího Varhaníka, které snad lze rámcově označit jako „obecné prvky hradů“ či „miscellanea“. Přednášku dokončil druhou částí v říjnu a lze o ní prohlásit, že do značné míry oťásla zaběhlými klišé dnešní české kastelologie. V červnu předvedl Martin Holý historickou architekturu a fortifikace lužického Šestíměstí. Zářij zasvětil Zany Komárek seznámení s věží sázavského kláštera, zámekům a neobvyklému kostelu v Žehušicích a kostelům v Dobřeni a Starkoči. Závěr roku patřil opět neúnávnému Martinu Holému – v listopadu přednesl pojednání o mimořádně originálních kostelech dánského ostrova Bornholm, které na kruhovém půdorysu umně slučují funkci sakrální, obran-

nou i skladištní, a v prosinci nás seznámil s oběma tamními hrady – ten druhý je však největší hradní zříceninou ve Skandinávii. Květnový autobusový výlet konaný ve dnech 1. – 4. května 2014 zamířil do východní části Krušných hor s těžištěm v příhraničním Sasku. Základnou byla tentokrát ubytovna Zámecký park v Litvínově v sousedství valdštejnského zámku. Program zahájila prohlídka muzea v renesančním zámku v Lauensteinu s přílehlou zříceninou gotického hradu. Velikým zážitkem byl zdejší farní kostel Panny Marie a sv. Vavřince s monumentálním manýristickým oltářem a sousedním úžasným náhrobkem rodiny pánů z Büнау (Bynov u Děčína). Následovalo zachovalé vodní tvrziště v Luchau a menší lesní zřícenina hradu Grimmstein. Zámek Weesenstein povstálý z hradu z 13. století, jeden z nejznámějších památkových objektů Saska, kdysi letní sídlo saských kurfiřtů, obklopené nově obnovenými krásnými zahradami, hostí bohatě vybavené interiéry (jakýmsi zázrakem přechály bez úhony ruské osvobození), dále zajímavé sbírky a názornou analytickou prezentaci vývoje objektu včetně částí původního hradu. Tvrziště v obci Reinholdshain zůstalo v reliéfu dobře dochované snad i díky jakémusi na něm stojícímu vlasteneckému ostrostřeleckému památníku. Návštěvu parkově upravené hradní zříceniny s válcovou věží v obci Ruppendorf razantním způsobem ukončila prudká bouřka, při níž účastníci ztratili chuť na plánovanou návštěvu proudu vody zmáčeného hradu-zámku v Dippoldiswalde a honem přejeli hranici do Čech. Program dne tak uzavřela obhlídka význačného pseudorománského kostela Nejsvětějšího Početí Panny Marie v Dubí. Páteční program zahájila malá, téměř nepřístupná zřícenina hradu Rechenberg na ostrém skalisku, s údajným předhradím, jehož nemožná poloha vyvolala četné rozpaky. Odborné debaty jednoznačně uzavřela návštěva firemní prodejny k hradu přílehlého pivovaru, nejstaršího dosud činného v Sasku, v níž účastníci prokázali, že pocházejí ze země, kde je pivo doma. Následný renesanční zámek Frauenstein povstálý na předhradí jednoho z největších saských hradů hostí malé muzeum s pamětní síní zdejšího rodáka Gottfrieda Silbermanna, nejslavnějšího německého stavitele varhan. Prohlídka sousední rozlehlé zříceniny hradu založeného jako saská hraniční pevnost v 1. půli 13. století, vyhlášené dalekým rozhledem, byla ochuzena panující mlhou s drobným deštěm. Ten pak bohužel naopak zesílil při následné návštěvě památek historického Freibergu s krásně obnoveným historickým centrem. Interiér zdejšího domu potvrdil, že byl vybaven ve své době těžbou stříbra nesmírně zbohatlým městem. Zaujaly i dlouhé úseky dochovaných hradeb s baštami, dělovou věží Donatsturm z 15. století a s hradem Freudensteinem v jejich nároží, který po nedávné náročné rekonstrukci dnes hostí archiv a údajně největší sbírku minerálů na světě. Sobotu zahájila návštěva hradní zříceniny Oberlauterbach z 13. století s vysokou válcovou věží a obhlídka nedalekého krásného opevněného hrázdného kostela ve vsi Lauterbach. Tvrziště Beerwalde bylo možné díky funkčnímu širokému vzorně dochovanému vodnímu příkopu obhlédnout jen zvenčí. Následoval patrně nejznámější saský hrad Kriebstein, tyčící se od 14. století v romantické poloze na vysoké skále nad řekou Zschopau. Zážitek z prohlídky jeho bohatých a zajímavých sbírek byl poněkud ovlivněn masívním návštěvníkům a svatebním provozem. Poté účastníci shlédli v historickém městě Leisnig na návrší nad Freibergskou Muldou (pěkný kostel sv. Matouše) mimořádně rozsáhlý císařský hrad Mildenstein, rozkládající se na konci opyše, jeden z nejstarších saských hradů, s muzeem dokládajícím jeho bohatou historii, jejíž počátky sahají do 10. století. Program dne uzavřela prohlídka drobné zarostlé zříceniny hradu Kempe ze 14. století nad železniční tratí v údolí téže Muldy. Neděle byla věnována památkám na české straně – zahájila ji zřícenina původně královského, pak i arcibiskupského hradu Kyšperk a obhlídka ohroženého tvrziště Starý Dvůr v Krupce. Hrad nad městem je po rekonstrukci jalovou betonem politou zříceninou doplněnou o moderní restauraci, žel uzavřenou. Několika šťastlivcům se podařila prohlídka zajímavého hřbitovního kostela sv. Anny v Krupce-Libušíně, když vše v úplně mrtvém městě včetně farního kostela Panny Marie bylo uzavřeno. Polední pauzu drženou v památkových objektech vyplnili účastníci návštěvou vykopávek luteránského kostela v Hrobu, jehož poboření bylo

jedním z impulsů Českého povstání v úvodu třicetileté války. Odpoledne následovala prohlídka významného cisterciáckého kláštera v Oseku, o který v současné době pečují hrstka místních dobrovolníků v nájmu. Představa, že jim po nedávném zamítnutí církevní restituce patrně zůstane celý areál na krku (neboť německé cisterciáky jsme vyhnali ještě před 25. 2. 48), je děsivá. Úspěšný zájezd uzavřela návštěva rozlehlých zřícenin hradu Rýzmburka z 13. století. Tradiční zářijový zájezd dovedl účastníky ve dnech 26. – 28. září na Klatovsko s ubytováním v chatkách Eurocampu v Běšinách. Návštěva zřícenin hradu Roupova se známou kuchyní a zachovalým dýmníkem na úvod programu byla zpestřena přátelskou besedou s dnešním majitelem celého objektu, který obývá veřejnosti nepřístupné předhradí. Následnou obhlídku zarostlého a částečně zničeného tvrziště ve Skočicích vystřídala lesní zřícenina hradu Skála u Přestic. Poté účastníci obhlédli renesanční zámek na místě tvrze v Červeném Poříčí a pronikli do tvrze v Dolanech, která je ve velmi neutěšeném stavu. Následovala zřícenina hrádku Kokšín u Švihova. V Klatovech prošli historický střed města, absolvovali prohlídku známé barokní lékárny U bílého jednohožce a nahlédli do městského farního kostela. Závěr dne obstaralo tvrziště v Tupadlech. Sobotu zahájila prohlídka zřícenin hradu Rýzmburka nad Kdyní. Náladu z obhlédnutí dnes nijak pozoruhodného utilitárního objektu povstaleho z tvrze v Koutu na Šumavě výrazně pozvedly masové nákupy zdejších produktů v sousedním pivovaru. Následovala prohlídka interiéru kostela Narození Panny Marie v Loučimi s freskovou výzdobou ze 14. stol., kterou nám umožnila starostka obce, obhlédnutí bývalé tvrze v Úsilově a zbytků tvrziště v Úboči. Pak už čekal účastníky výstup na zříceninu Netřeb a sestup do obce Kanice. Poté vystoupili ke zbytkům hradu Ruchomperka na vrchu Velký Kouřim a prošli zříceninami hradu Pušperk. Závěr dne obstarala v Poleni prohlídka prostého kostela Všechny svatých, kdysi s originálem slavné Cranachovy Madony (dnes kopie) a zřícenin sousedního gotického kostela sv. Markéty. Cestou zpět do campu se zájezd zastavil ještě u tvrze v Lubech a pohovořil s jednou z dnešních majitelek. Nedělní státní svátek sv. Václava (dříve znárodnění) zahájili účastníci obhlídkou gotické tvrze v Čachrově a časově trefnou prohlídkou interiéru zdejšího sv. Václavu zasvěceného kostela. Poté obsadili tvrz Kouskova Lhota (Černé Krávy), která se téměř ztratila v jejích záplavě před zraky vyděšeného majitele téměř kapesního objektu (hodlá jej využívat jako skladiště drobného nářadí). Následovala prohlídka hradu a zámku Klenová, kterou vystřídal výstup na zříceninu hradu Pajrek nad Nýrskem. Program gradoval návštěvou hradu Švihova s prohlídkou vedenou však průvodkyní vzdor graduovanému posluchačstvu tak, aby z toho i malé děti něco měly... Důstojnou tečku za zdařilým zájezdem provázeným převážně velmi pěkným počasím obstarala královská Radyně. Členská základna pražské pobočky čítá k 1. 3. 2015 54 osob.

Zpráva o hospodaření v r. 2014: Zůstatek: 13 832 Kč. Příjem: 169 079 Kč. Výdej: 166 329 Kč. Zůstatek: 16 573 Kč.

Petr Valenta

Pobočka Humpolec

Kontaktní adresa: KAS, pobočka Humpolec, Hradská 818, 396 01 Humpolec, E-mail: kocmani.hu@seznam.cz, frantisek.kocman@mesto-humpolec.cz, tel: 777347511. Internetové stránky pobočky: <http://www.hrad-orlik.cz>.

Zpráva o činnosti v r. 2014: Členové pobočky se scházeli v průběhu roku při jednáních společnosti Castrum o.p.s., napomáhali při organizování a pořádání kulturních a dobrovolnických aktivit na hradě Orlik. Spolu s dalšími dobrovolníky jsme v roce 2014 krom běžné drobné údržby hradu a kulturních aktivit zajišťovali zához

archeologické sondy při severní stěně nového paláce v severním parkánu. Největším počinem roku 2014 byla od jara příprava a realizace výstavby repliky renesančních kachlových kamen do věže východního opevnění. Za dřívější konzultace s ing. Fuchsem se podařilo provedení vyztužení podlahy pod topeništěm a vyzdívka podstavce kachlových kamen. Od dubna do září probíhala výroba kachlů a jejich výpal v replice středověké keramické pece, kterou jsme vybudovali na hradě v roce 1995. Od července do konce října se podařilo postupně provést výstavbu vlastních kamen. Postup výstavby byl sledován návštěvníky hradu v průběhu sezóny a na webových stránkách. Z důvodu obavy před blížícími se mrazy byl první adventní víkend věnován vlastnímu vysoušení kamen. Kamna jsou skládána z komorových a nádobkových kachlů. Vlastní sušení kamen bylo neuvěřitelným zážitkem. První vyhřívání místnosti se kamna dočkala na konci roku při předsilvestrovském soustředění. Pro rok 2015 nás čeká vyzkoušení vlastního provozu a usměrnění odtahu do komína, který díky vložkování může ovlivňovat výhřev a akumulaci schopnosti kamen. Ve funkci ředitele společnosti zřízené pobočkou Humpolec, Castrum o.p.s., působil třetím rokem Pavel Koubek. Pan Koubek vykonával funkci nejen ředitele společnosti ale i správce hradu a skanzenu Zichpil. Dne 23. března 2014 nás po dlouhotrvající nemoci opustil kolega, významný dlouholetý člen společnosti Castrum o.p.s. – pan Mgr. Roman Brzoň, místostarosta města Humpolec. Byl nám vždy výraznou oporou při našem počínání, osobně se zapojoval při pracovních aktivitách jak na hradě samém, tak na skanzenu Zichpil, byl duchovním otcem, hlavním garantem a přispívatelem vlastivědných sborníků Humpolecka – „Humpolec v zrcadle času“. Budiž čest jeho památce. Na schůzce dne 17. 5. na základě doporučení rady města za Město Humpolec byl pobočkou nově do dozorčí rady jmenován pan Ing. Květoslav Namyslo, druhý místostarosta města. Dne 1. 7. na schůzce společnosti a správy hradu byli do funkce ve společnosti Castrum o.p.s. znovu jmenováni Oldřich Vacek a Ing. Bedřich Stejskal. Dne 26. 9. na výroční schůzce pobočky a společnosti byl na základě předchozí žádosti Oldřicha Vacka o uvolnění z členství ve společnosti Castrum o.p.s., z důvodu rodinných a dalších volnočasových aktivit s mládeží, jmenován členem správní rady Ing. František Kocman. Dalším bodem jednání byla aktualizace studie zajištění a oprav hradu jako příprava pro další jednání s památkáři na téma budoucího vývoje a dokončení zajištění hradního areálu. Do knihovničky byl pobočce věnován další díl sborníku Dějiny staveb. Děkujeme touto cestou za publikaci kolegům z Plzně.

Zpráva o hospodaření v r. 2014: Zůstatek: 1170 Kč. Příjmy: 910 Kč (čl. příspěvky, předplatné Hláška). Výdaje: 581 Kč (desátek 110, Hláška 360, poštovné 111). Zůstatek: 1499 Kč.

František Kocman

Další informace od poboček redakce do uzávěrky tohoto čísla neobdržela.

Kontakty na ostatní pobočky:

Pobočka Brno

Kontaktní adresa: Ing. Pavel Švehla, Ondráčkova 3, 628 00 Brno-Líšeň, e-mail: svehla.pavel@volny.cz.; Mgr. Bc. Josef Jan Kovář, Na Výsluní 2424/12, 680 01 Boskovice, e-mail: josef.kovar@seznam.cz.

Uzávěrka dalšího čísla: 10. 6. 2015 (vyjde v první červencové dekádě 2015)

HLÁSKA, zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka. ISSN 1212-4974.

Vychází čtvrtletně. Toto číslo vyšlo v 1. dubnové dekádě 2015.

Šéfredaktor Petr Rožmberský (rozember@post.cz.), technický redaktor ing. Petr Mikota (pmikota@post.cz.), redaktor pro internet Milan Novobilský (klub_augusta_sedlacka@centrum.cz.).

Adresa redakce: Klub Augusta Sedláčka, Kopeckého sady 2, 301 56 Plzeň.

Vydává Klub Augusta Sedláčka za přispění statutárního města Plzně.

Registrováno pod značkou OK UmP 23/1991. 350 výtisků.